

Ekranında Bir Kadın Olarak Kendine Yer Açmak

ÖZLEM BAYRAKTAR*

Abstract

In the debates on TV, gendered metaphors are widely used. TV is usually portrayed as a public medium which penetrates into the private sphere of the femininity. On the other hand, rejecting the definition of TV as a mere medium of manipulation, feminist media critics have drawn attention to the active participation of women in media production. As for Turkey, the state ideology and practices are a significant dynamic of the media production as a site where gender identities are contested. Indeed, mass media constitute one of the significant arenas offered by the Kemalist state for women's publicness. However, Kemalist state practices have put up certain limits to women's presence in the public on the basis of the ideal of the "modern housewife". Historical accounts of the development of broadcasting in Turkey usually portray TRT as a state controlled institution with no intransigence inside. However, the memories of those who worked for TRT show that the broadcasting system in Turkey has not always worked as a hierarchically structured pyramid subservient to the state ideology. Instead, these memoirs demonstrate that these people both reproduce "the already given regime of the things" and struggle against it in order to transform it, a process gender identities cannot be hold immune from. With these critical questions and debates in mind, this study will mainly focus on the memories of Jülide Gülizar, who worked for TRT before the 1980s established herself as popular TV figure. This study is intended to help to understand how everyday practices of broadcasting both reproduce yet provide opportunities to confront women's subordination.

Keywords: Gender, media, television, public broadcasting, women.

Özet

Bir kitle iletişim aracı olarak TV üzerine yürütülen tartışmalarda cinsiyetçi metaforlar sıkça kullanılmaktadır. Bu tartışmalarda genellikle TV özel alana nüfuz ederek onu manipüle etmeye çalışan kamusal maskülen bir araç olarak kurgulanmıştır. Feminist medya eleştirisi TV'nin bir manipülasyon aracı olmadığını vurgulayarak kadınların medya üretimine aktif katılımına dikkat çeker. Türkiye'de ise cinsiyet üzerine yürütülen mücadelelerin bir alanı olarak medya üretiminde devlet ideolojisi ve pratikleri kritik öneme sahiptir. Kemalist devletin kadınların kamudaki görünürlüğü için açtığı potansiyel alanlar arasında medya da yer almaktadır. Ancak kadını "modern bir ev hanımı" olarak idealize eden Kemalist ideoloji bir yandan da kadınların kamusal varlıklarına önemli sınırlar getirmektedir. Türkiye'de yayıncılık tarihine dair anlatılarda TRT devlet kontrolü altındaki hiyerarşik bir piramit gibi sunulur. Ancak, TRT'de çalışmış kişilerin anıları TRT'nin her zaman devlet ideolojisinin sözcüsü olmadığını, aksine yayıncılığın günlük pratiklerinde çalışanların "şeylerin kurulu düzeni"ni bir yandan yeniden üretirken diğer yandan buna karşı mücadele edip dönüştürdüğünü, cinsiyet kimliklerinin de bu diyalektikten muaf olmadığını göstermektedir. Bu makale yukarıda söz edilenlerin ışığında 1980'lerden önce TRT'de çeşitli pozisyonlarda çalışarak popüler bir TV figürü haline gelen Jülide Gülizar'ın yaşamöyküsüne odaklanacaktır. Makale, Türkiye'de yayıncılıktaki gündelik pratiklerin cinsiyetçi tahakkümü bir yandan yeniden üretirken öte yandan kadınlara buna karşı mücadele etme olanağı sağladığını göstermeye çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, medya, televizyon, kamu yayıncılığı, kadınlar.

* Özlem Bayraktar, Doktora öğrencisi, Boğaziçi Üniversitesi, Atatürk Enstitüsü, ozlem.bayraktar@yeditepe.edu.tr.

Giriş

Popüler bir iletişim aracı olmasından bu yana televizyon toplumsal rolü ile ilgili pek çok akademik ve siyasi tartışmanın nesnesi olmuştur. Habermas burjuva kamusal alanının dönüşümüne ve bu dönüşümde medyanın oynadığı role dair görüşleriyle bu tartışmalara en önemli katkılardan birini yapmıştır. Kısaca söylemek gerekirse, Habermas'a göre kamuoyunun oluşumunu ve ifade edilmesini teşvik eden erken dönem basının aksine 20. yüzyılda medya kitlelerin siyasete geniş ölçüde katılımıyla birlikte kamuoyunu manipüle etme aracına dönüşmüştür. Habermas'ın kitlesel medya hakkındaki görüşleri kitlelelerin pasif ya da kolayca biçimlendirilebilir olmadığını gösteren pek çok çalışmada eleştirilmiştir. Bu çalışmaların bir kısmı TV de dahil olmak üzere kitlesel medyanın devlet ve vatandaşları arasındaki ilişkinin demokratikleşmesine yaptığı katkıları vurgular ve TV'nin bir tartışma forumu olarak siyasetin kapalı kapılarını daha geniş toplum kesimlerine açarak halkı iktidara karşı güçlendirdiğini iddia eder (Tan, 1985).

TV hakkındaki bu tartışmaların bir diğer yönü de cinsiyetçi metaforların sıkça kullanılmasıdır. Örneğin zaman zaman TV kadınlara ait olduğu iddia edilen özel alana nüfuz eden ve bu alanı dönüştüren maskülen bir araç olarak tanımlanır (Lacey, 1996). Habermas'ı kamusal ve özel alanı ele alırken kadınları "eve" hapsetmekle eleştiren feministler, TV'yi bir manipülasyon aracının olmasının ötesinde toplumsal cinsiyetin yeniden üretimi ve dönüştürülmesi bağlamında pek çok çalışmaya konu etmişler ve TV programlarının kadın izleyicilere hakim cinsel rollere direniş için sunduğu potansiyel alanları ön plana çıkarmışlardır. Diğer yandan, ne yazık ki, kadınların haberci, program yapımcısı, sunucu vb. konumlarda medya üretimine yaptıkları katkıları ele alan çok az sayıda çalışma vardır. Donna Halper'in *Invisible Stars: A Social History of Women in American Broadcasting* eseri bu nadir çalışmadan biridir. Çalışmasında Halper "erkek egemenliğindeki" TV ve radyo yayıncılığına kadınların yaptıkları bireysel katkıları ve toplumsal cinsiyetle kadınların medyada çalışması arasındaki ilişkileri ele alır. Halper'in amacı bir yandan kadınların yayıncılıkta yer almadığına dair genel bir kanıyı kırmak diğer yandan da kadınların medya ile ilişkilerinde sadece tüketici değil aynı zamanda üretici olduklarını göstermektir.

Halper'in çalışmasında dikkat çektiği gibi yayıncılık sektöründe çalışmak kadınları hedeflerinde ve önceliklerinde seçimler yapmaya zorlar; bu sektörde olmak genellikle kadınların son derece mobil olmalarını gerekli kılar ve kadınlar kendilerini

aynı anda hem daha özgür hem de daha tehlikelere daha açık hissederler. Bunun da ötesinde yayıncılık ve özellikle haberler “en son haberleri mümkün olan en kısa sürede izleyiciye ulaştırma”yı hedeflediği için kadınların kendilerinden beklenen “ev içi” sorumluluklarını kolaylıkla yerine getirebileceği bir sektör değildir.

Feministler haberlerin çoğu kadının sosyo-politik kaygılarına yabancı olduğu iddia eder. Bir görüşe göre, kadınların haberlerden dışlanması kamusal alandaki marjinal varlıklarının bir sonucudur. Başka bir görüşe göreyse, muhabirler ve haber sunucuları arasındaki erkek egemenliği haberlerin “erkek” bakış açısından sunulmasına ve kadınların haberlerde geleneksel olarak kendileriyle özdeşleştirilen konulara hapsedilmesine neden olur. Feminist yazarlar, kadınların haberlerde hem sembolik hem de profesyonel olarak yeterince temsil edilmesinin kamusal alanla özel alan arasındaki sınırları cinsiyetçi bir temelde yeniden ürettiğini de öne sürerler. Bu sınırları eşitlikçi bir temelde dönüştürmek amacıyla kadın habercilerin ve kadınlar hakkındaki haberlerin sayısında artış sağlanması için çağrıda bulunurlar. Öte yandan, Hollanda’da kadın TV spikerleri üzerinde yürütülen bir çalışmaya göre kadınların haberlerdeki artan görünürlüğü izleyici ile daha “sıcak” bir ilişki kurmak amacını güden bilinçli bir politikadır ve kadın spikerlerin sayısındaki artış “geleneksel feminen rolleri” yeniden üretir (Zoonen, 1993).

Kadınlar Türkiye’de ve dünyanın diğer bölümlerinde yayıncılıkta değişik rollerle kendilerini ifade etme olanağı bulmuşlardır. İzleyicilerse kadınların medyadaki varlığına karışık tepkiler göstermişlerdir; nitekim, kadınların medyadaki bedenleri ve sesleri toplumsal cinsiyet üzerine yürütülen mücadelenin alanlarından biri olmuştur. Örneğin, kadınların medyadaki varlığına dair tartışmalarda zaman zaman kadınların sesinin anons yapmak için çok zayıf olduğu iddia edilir; başka bir iddiaya göreyse kadınların radyoda ve TV’de şarkı söylemek ya da insanları eğlendirmek yerine otoriter bir sesle konuştuklarını görmek izleyicileri rahatsız etmektedir. Aslında bu iddiaların altında yatan kadınların erkek egemenliğindeki bir sektörde kamusal görünürlük kazanmalarına dair kaygılardır (Cox, 1999: 45 – 46).

Türkiye’de cinsiyet ve medya arasındaki ilişkileri kendine dert edinen çalışmaların sayısı sınırlıdır. Türkiye’de yayıncılığın gelişimine dair tarihsel anlatılar TRT’yi genellikle devlet kontrolünde bir kurum olarak sunar ve hükümet politikaları ile TRT’nin kurumsal gelişmeleri arasındaki ilişkilere odaklanır. Dahası bu tarihsel anlatılar TRT’yi “devletin sesi”olarak kabul ederken, ekranın arkasındakilerin faillik konumunu görmezden gelir; TRT çalışanları “devletin ideolojisini kitlelere aktarma”

araçlarıdır. Yayıncılığın gündelik üretim süreçleri ise TRT’de çalışmış kişilerin anılarında anlattıkları dışında gizemini korur. Bu anılar, Türkiye’de yayıncılığın her zaman hiyerarşik bir pramit ya da tek sesli bir bütün gibi çalışmadığını bize gösterir. Onlara baktığımızda görürüz ki, yayıncılığın her köşesinde tartışma ve çatışma vardır. Burada kastedilen bu kişilerin resmi devlet ideolojisine mümkün olan her koşulda karşı çıktığı değildir. Türkiye’de yayıncılığın devlet kontrolünde varlığını sürdürmüş olması elbette inkar edilemez. Ancak, yayıncılık sektöründe çalışan insanların gündelik üretim süreci içinde sınırlı da olsa özerkliğe sahip olduğu anlaşıldığında, bu sektör iktidarın basit bir aracı olarak değil ama toplumsal güç ilişkilerinin şekillenip dönüştürüldüğü bir alan olarak görülebilir. Bu sektörde çalışan insanlar, yekpare bir düzenin karşısında korkuyla titreyen kişiler değildir; kendilerine empoze edilen disipline edici ve düzenleyici prosedürlerde çatlaklar açıp hakim devlet ideolojisini yeniden üretirken aynı zamanda dönüştürme imkanı bulmuşlardır. Toplumsal cinsiyetin yayıncılıkla ilişkisi bağlamında düşünersek, yayıncılık sektöründeki güç ilikilerine bu açıdan bakmak Türkiye’de medya üretimine aktif katılımları genellikle görmezden gelinen kadınlara failliklerini iade edecektir. Aynı zamanda, yayıncılığın gündelik pratiklerinin kadınların “boyun eğmişliği”ni bir yandan yeniden üretirken diğer yandan da kadınlara bu “boyun eğmişliğe” karşı koyma imkanları da sağladığını da bize gösterecektir.

Ancak Türkiye’de kadınlar ve medya ilişkisine bu açıdan bakarken, devlet ideolojisi ve pratiklerinin önemli bir dinamik olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Devletin resmi politikaları eğitim ve çalışma olanaklarını arttırarak aslında kadınların kamuda birey olarak varolmaları için önemli potansiyel alanlar sağlamıştır. Yayıncılık ve özellikle TV kadınların bu potansiyeli kullandığı alanlardan biridir. Ancak, devlet pratikleri Türk kadınıni “saygıdeğer bir eş ve ev hanımı” olarak idealize ederken kadınların kamudaki görünürlüklerine önemli kısıtlamalar koymuştur. Kadınların vücutları da “ulus” kimliğinin ve modernleşmenin sembolleri olarak kodlanmıştır. Öte yandan, sormamız gereken soru şudur: Yayıncılık sektöründe çalışan kadınlar kendilerinden uymaları beklenen bu “imaj”ı bir yandan içselleştirirken diğer yandan dönüştürmeyi başarabilmişler midir? Evetse nasıl?

Bu sorular ve tartışmalar ışığında, bu çalışma 1960’larda ve 70’lerde TRT’de muhabir, haber spikeri ve program yapımcısı olarak çalışmış ve popüler bir ekran figürü haline gelmiş olan Jülide Gülizar’ın anılarına odaklanmıştır. Çalışmanın yanıtlamaya çalıştığım belli başlı sorular şunlardır: Gülizar ekranda kendine bir alan

açmak için ne gibi stratejiler geliştirmiştir? İş yaşamında bir kadın olarak oynaması beklenen rolleri nasıl içselleştirmiştir? Bu rollere karşı gelmiş midir? Eğer öyleyse, kamusal görünürlüğüne konulan kısıtlamalara karşı nasıl mücadele etmiştir? Gülizar'ın deneyimlerinin ayrıntılarına girmeden önce, genel bir fikir vermesi amacıyla, ele alınan bu dönemde TRT'de meydana gelen gelişmeler hakkında kısa bir özet verilecektir, tabii ki çalışanların bu gelişmelerdeki failliğini göz ardı etmeden. Çalışmada, daha sonra Gülizar'ın biyografisinin erken döneminden anekdotlarla devlet ideolojisindeki kadınların görünürlüğü ile ilgili çelişkileri gösterilmeye çalışılacaktır. Bu tartışmaları Gülizar'ın TRT'de edindiği deneyimler takip edecek.

Türkiye'de Yayıncılığın Gelişimi

1961 anayasası bildiğimiz gibi, farklı sosyal gruplara siyasete katılma olanağı sağlamıştır. Nitekim, 1960 darbesini gerçekleştirenlerin amacı belli başlı anayasal düzenlemelerle hükümetin gücünü bölmek ve dengelemektir. Türkiye'de de yayıncılık bu anayasal prensipler çerçevesinde kurumsallaşmıştır. Yayıncılığın özerkliğine yapılan vurgunun altında Demokrat Parti'nin 1950'li yıllarda radyo yayıncılığı üzerindeki tekelinin anısı da vardır. 1964'te kabul edilen TRT yasasıyla TRT özerk bir kurum olarak tanımlanmış ve kurum çalışanları arasından çalışanların seçeceği iki kişiye yönetim kurulunda yer alma hakkı tanınmıştır; bu düzenlemenin amacı kurumun özerkliğini pekiştirmektir (Cankaya, 2003: 58). Radyo çalışanları da TRT yasasının çıkması için gereken süreyi kısaltmada aktif rol almışlardır. Bu amaçla Jülide Gülizar'ın sunuculuğunu yaptığı bir programa milletvekilleri davet edilmiş ve programı hazırlayanlar milletvekillerini yayıncılık alanında özerk bir kurum inşa etmenin gerekliliği konusunda ikna etmeye çalışmıştır (Gülizar, 1995: 76).

1960'larda gençlik gruplarının kitle gösterileri ve protestoları TRT'de de yer bulmuştur. Bu protestoların yanında Anadolu'daki köylülerin perişan durumu gibi konuların TRT yayınlarında yer alması kurumun “özerk” karakterine saldıranların en önemli bahanesi haline gelmiştir: TRT iddialara göre “milli birlik ve bütünlüğü zedeleyici yayınlar” yapmaktadır. Nitekim, TRT yasasının çıkmasından ve TRT'nin özerk bir kurum olarak tanımlanmasından hemen sonra radyo haber bültenlerinin ve haber programlarının kurumun yönetimini solcu ve komünist görüşleri destekleyerek taraf tutmakla, Türkçe'yi yanlış kullanmakla ya da din

karşıtlığıyla suçlayan siyasetçilerin tartışmalarının önemli nesnelere biri olduğunu görüyoruz. Diğer yandan TRT çalışanları yayınlarında her siyasi görüşten insana eşit yer verdiklerini öne sürerek kendilerini savunmuşlar ve bir nevi kendi kendilerini sansürleyerek tarafsızlık ilkesini ihlal etmemeye özen göstermişlerdir (Cankaya, 2003: 85). TRT'ye yöneltilen bu eleştiriler toplumsal cinsiyetle de ilişkilidir. Bir öyküde Osman Bölükbaşı Jülide Gülizar'ın bir İngiliz ve bir Rus profesörle ayrı ayrı röportaj yaptığı bir radyo programını bahane gösterir ve TRT'yi komünizmi desteklemekle suçlar. Gülizar yaptığı röportajlarda her iki profesöre de eşit yer verdiğini iddia eder; fakat Bölükbaşı ısrarından vazgeçmez; yakışıklı Rus profesörün Gülizar gibi genç bir hanımın ilgisini çekmesi, dolayısıyla Gülizar'ın Rus profesörü överken diğerini kötülemesi, Bölükbaşı'ya göre "doğal"dır. Aslında bu durumun suçlusu Gülizar'a bu görevi veren yönetimdir (Gülizar, 1995: 150).

TRT çalışanlarının kurumun özerkliğini savunmak için gösterdikleri çabalara karşın Adalet Partisi hükümeti 1969'da TRT yasasını hükümetin yayınları kontrol etmesini kolaylaştıracak şekilde değiştirmeye çalışır. 1971'deki askeri müdahaleden sonra da özerkliği kaldırılan TRT artık "tarafsız" bir kurum olarak tanımlanır. TRT Kanunu'nda yapılan değişiklikle kurumun yönetim kurulunda TRT çalışanlarına ayrılmış olan iki sandalye de gasp edilir. 1972'den sonra ise TRT'yi ilgilendiren en önemli gelişmelerden biri İsmail Cem'in CHP ve MSP hükümetinin özel kararnamesiyle TRT'nin genel müdürlüğüne atanmasıdır. Cem'in genel müdür olmasından hemen sonra sağcı siyasetçiler Cem'e karşı bir kampanya başlatırlar. Gülizar da bu yılları TRT'deki anılarını anlattığı kitabında "TRT Meydan Savaşı" olarak tanımlar. Ayrıca bu dönem, onun deyişiyle TRT çalışanlarının "onur savaşı" verdiği yıllardır. TRT'deki kendi çalışma hayatını tarif ederken de "savaş" metaforunu kullanır ve şöyle der: "TRT'de geçirdiğim 25 yılı aşkın süre her şeyden önce benim için bir savaştı. Giriş sınavlarından başlayan ve ayrılışıma kadar süren, bütün kazanımlarımı dişimle tırnağımla sökerek edindiğim bir savaş Dahası, İsmail Cem adlı bir Türk yurttaşının hak savaşı, TRT çalışanlarının onur savaşıydı" (a.g.e.: 182).

1975'ten sonra TRT hakkındaki tartışmaların temel konusu TRT'nin genel müdürünün kim olacağıdır. Milli Cephe Hükümeti İstanbul Üniversitesi'nden sağ görüşlü bir profesör olan Nevzat Yalçıntaş'ı genel müdürlüğe atamış; ancak Cem'in başvurusu üzerine Danıştay bu atamayı geçersiz saymış ve Yalçıntaş'ı başka bir sağ görüşlü profesör olan Şaban Karataş takip etmiştir. Karataş'ın genel müdür olmasıyla

Türk-İslam sentezinin yoğunlukla vurgulandığı bir yayıncılık dönemi başlamıştır. Karataş'ın sağcılarını destekleyen istihdam politikasından zarar gören TRT çalışanları Danıştay'da Karataş'a karşı pek çok dava açar. Nitekim, Karataş TRT çalışanlarının kendisine karşı örgütlü bir protesto yürüttüğü ilk genel müdür olacaktır. TRT çalışanlarının bir kısmının Ocak 1977'de başladığı boykot üzerine Karataş gazetecilerin TRT genel merkezine girmesine izin vermeyerek konunun basında yer almasının önüne geçmeye çalışır (Cankaya, 2003: 145).

TRT'de Kadın Olarak Varolmak

Çalışmanın bu kısmında, TRT'de 1970'lerde yürütülen "meydan savaşı"nın özetinden sonra Gülizar'ın TRT'de çalışmaya başlamadan önceki deneyimlerine kısaca değinilecektir. Jülide Gülizar 1938'de Adana'da TCDD'de küçük bir memur olarak çalışan bir baba, ev hanımı bir anne ve, Gülizar'ın kendi deyimiyle, "cahil" bir babaanneden oluşan alt sınıftan bir ailenin kızı olarak dünyaya gelir ve hayatının ilk 15 yılını babasının görevi nedeniyle Güneydoğu Anadolu'da çeşitli kasabalarda geçirir. Gülizar ailesini "yoksulluk sınırında yaşayan küçük ve tipik bir Cumhuriyet ailesi" olarak tanımlar (Gülizar, 2007: iii).

Ailesinin nereli olduğu sorusuna vereceği bir yanıtı yoktur Gülizar'ın; çünkü, annesi doğup büyüdüğü yer olan Elbistan Maraş'tan üç yaşındayken ayrılmıştır. Babasının ailesi ise Girit'ten Türkiye'ye göç etmiştir. Gülizar ise kendini "gerçek bir Ankaralı" olarak görür. Genç bir kızken Ankara hayallerinin şehridir. Ankara, genç Cumhuriyet'in başkenti olmasının dışında gazocağı ve kalorifer gibi modern teknolojilerin kullanımının ev içinde sağladığı konfor ve kolaylığı da simgeler (Gülizar, 2005: 159). Ancak, Ankara'nın tanınmış ailelerinden gelmediği için uzun bir süre Ankaralı olarak kabul edilmeyecektir. Gülizar'ın Ankara'da ilgisini çeken şeylerden biri de genç kızların yanlarında erkek olmadan şehirde rahatça dolaşmalarıdır. Kendisiyle Ankaralı kızlar arasındaki tek ortak noktaysa "beyaz atlı bir prensle evlenmeyi beklemeleri"dir (Gülizar, 2007: 102-103). Öte yandan, Ankara'nın Gülizar'ın anılarındaki "hayaller şehri" imajında kırılmalar olduğunu görürüz. Bu kırılmaları Gülizar, Güneydoğu Anadolu'dan gelen, kıyafetleri ve konuşma stiliyle "modern standartlar"a uymayan bir genç kız olarak yaşar. Okuldaki arkadaşları ilk başlarda kıyafetlerine ve konuşmasına bakarak onu "başka bir dünyadan gelen bir hayalet ya da dağlardan inmiş vahşi bir kız" (a.g.e.: 152) olarak görürler ve Güneydoğu Anadolu'da sıklıkla konuşulan Arapça'nın ve Kürtçe'nin

etkisi altındaki şivesiyle ve kelime dağarcığıyla dalga geçerler. Benzer tepkileri Gülizar bazı öğretmenlerinden de görür. Nitekim, yayıncılıktaki başarılı kariyerini bu kızlardan alınmış bir öç olarak tanımlayıp şöyle diyecektir: “Elimde bu cümlenin yazılı olduğu kağıt, karşımda tam ağız hizamda tavanda asılı koskoca bir mikron ... Ağzımı açtığım anda, o deliklerin her biri kocaman kocaman mağara kapılarına dönüştü. İçleri kapkaranlık. Bütün dikkatimi toplayarak baktığımda o karanlıkta Ankara Kız Lisesi öğrencilerinden oluşan bir kalabalık gördüm. Bu kez alay etmiyorlardı.” Ve onlara dönüp şöyle der: “Benimle hep alay ettiniz, ama sizler değil ben spiker oldum (a.g.e.: 142).”

Gülizar’ın babası ortaokula gitmesine “okullu kızlar erkeklere mektup yazar” bahanesiyle karşı çıkar (Gülizar, 2005: 71). Gülizar ise babasını eğitimini sürdürmesine izin vermezse evden kaçıp “orta malı” olmakla tehdit eder. Ortaokul eğitimini bitirdikten sonra babası Gülizar’ı liseye göndermek de istemeyecektir. Çünkü en yakın lise başka bir şehirdedir ve Gülizar’ın oraya trenle gitmesi gerekir. Babasının bu seferki bahanesi ise, “liseli kızların trenlerde erkeklerle neler yaptığını bilmesi”dir (a.g.e.: 127). Ancak Gülizar’ın ve annesinin direnişi sonrası babası kızını Ankara Kız Lisesi’nde okumak üzere Ankara’daki bir akrabasının yanına göndermeye karar verir.

Elif Ekin Akşit Kız Enstitüleri hakkındaki çalışmasında Cumhuriyetçi elitlerin “Türk kızı”nın modernleştirici misyona sahip milli bir özne olarak yaratılmasında eğitime verdikleri öneme dikkat çeker. Ancak, “Cumhuriyet kızları” arasındaki derin sosyo-ekonomik eşitsizlikler bu projede yarılmalara neden olmuştur. Kızların da kendileriyle Kız Enstitüleri’ne devam eden genellikle alt sınıftan kızlar arasındaki sosyal eşitsizliklerin yeniden üretilmesine katıldıklarını görürüz. Gülizar ve Ankara Kız Lisesi’ndeki diğer arkadaşları Ankara Kız Enstitüsü’nün öğrencilerini “asri hizmetçiler” olarak çağırırlar ve onlara “derslerini iyi çalışmalarını çünkü birgün Mülkiye’li bir erkekle evlendiklerinde hizmetçilerini onların arasından seçeceklerini” söylerler (Gülizar, 2007: 225). Ancak Enstitülü kızların verdiği yanıt karşısında donakalırlar: “Tamam, siz bizleri hizmetçi olarak alın evinize. Biz de sizin mülkiyeli kocaları ayartıp elinizden alırız (a.g.e.: 226).”

Lise eğitimini başarıyla tamamlayan Gülizar bu sefer babasının da desteğini alarak Ankara Hukuk Fakültesi’ne kaydolar. Ancak Gülizar’ın hangi fakültede okuyacağına karar veren kendisi değil, ailesidir. Gülizar ise Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olmayı istemektedir. Üniversitede arkadaşlarıyla bir edebiyat dergisi

çıkararak Gülizar bu dergiye Jülide Gülizar adı altında şiirler yazmaya başlar. Aslında soyadı “Göksan”dır; ancak ilk defa bu dergide yazarken kullanmaya başladığı Gülizar soyadını hayatı boyunca kullanacaktır. Neden babasının soyadı yerine neden kendi belirlediği bir soyadını kullanmayı seçmiştir? Onun sözleriyle, “Bir çok bayan sanatçı evleniyor, soyadı değişiyor. Boşanıyor, soyadı değişiyor. O güne kadar kazandığı şöhret sıfırlanıyor. Yeni baştan adını duyurmaya çalışıyor”dur (a.g.e.: 28) ve kendisi bu duruma düşmek istemez. Yayıncılık kariyerinin başlangıcında bir süre kocasının soyadını kullanmasına karşın, boşandıktan sonra TRT’den emekli olana dek Gülizar soyadını kullanır. İlginç olan bir nokta da, popüler bir ekran figürü haline gelmesinden sonra insanların babasını da zaman zaman Gülizar soyadıyla çağırmasıdır. Babası ise buna şöyle tepki verir: “Hanım, hanım... söyle şu kızına, benim soyadımı kullanmıyor, kendininkini bana vermesin (a.g.e.: 29).”

Kocasının askerlik hizmeti dolayısıyla bir süre yaşadıkları Erzurum’da edebiyat öğretmeni olarak çalışma fırsatı bulur. Ailesiyle Ankara’ya döndükten sonra ise kısa bir süre karı koca Sayıştay’da memur olarak çalışırlar. Bu arada Gülizar’ın bir oğlu olur. Sayıştay’daki memuriyet görevinden memnun olmayan Gülizar, 1956 Mart’ında açılan radyo spikerliği sınavına girer ve kazanır. 1950’lerde radyonun “Demokrat Parti’nin borazanı” olduğu iddia edilmiştir, Gülizar da bu iddiayı destekler. Ancak radyonun hükümeti destekleyen sesi her zaman homojen ve tek yönlü bir ses değildir. 1950’lerin ikinci yarısında hükümet politikaları gereğince radyoda mevlitler okunmaya başlar. Radyo yayıncılığın yetersiz teknik kapasitesi nedeniyle radyoda yayınlanan bu mevlitler zaman zaman iki sevgilinin yatak konuşmaları ve bir anlaşma yapmak üzere olan iki tüccarın küfürlü muhabbetiyle kesilir (Gülizar, 1994: 164 – 165). Benzer bir öyküde, Gülizar 1957’de yeni kurulan Demokrat Parti kabinesinin üyelerinin adlarını okurken, dinleyiciler arka planda bir şarkıcının sesini dinlemektedir ve bu olay Gülizar hakkında bir soruşturma açılmasına neden olur (a.g.e.: 41). Gülizar baş teknisyenin izni olmadan yayını kesme yetkilerinin bulunmadığını öne sürerek kendini savunur. Öte yandan, radyo dinleyicileri de radyo aracılığıyla hükümet tarafından manipüle edilen nesnelere değildir. İnsanlar hükümetin radyo üzerindeki tekeline radyolarını mühürletip İstanbul’daki PTT binasının önüne bırakarak tepki gösterirler. Nitekim 1958 Aralık ayında Bedrettin Çalışkur adlı bir avukat radyo dinlemeyi reddedenler için bir dernek kurar ve kuruluşundan bir gün sonra bu dernek hükümet tarafından kapatılır (Gülizar, 1994: 172).

Radyonun Demokrat Parti'nin egemenliğinde olması ve radyo yayıncılığında önemli teknik sorunlar bulunması, radyoda bir spiker olarak çalışan Gülizar'ın başlangıçta kendisini güçlü bir birey olarak görmesini engellemez. Radyo istasyonundaki gece nöbetlerinde “kadere ve zaman hükmettiğini” hisseder (a.g.e.: 175). Ancak bir anne olarak ev içi sorumluluklarını da yerine getirmek zorundadır ve yoğun bir çalışma takvimi olan bir kadın için bu daha da zordur. İki buçuk yıldan sonra radyoda spiker olarak çalışmanın kendini tatmin etmediğini hisseden Gülizar bir süre stajyer avukat olarak çalışır. Kendi tabiriyle radyoda tek yaptıkları, kendilerine verilen metinleri okumak olduğu için “içinden fişkırın mutluluk gün be gün azalmaya” başlamıştır. Program yapma şansları olmaması bir yana, canlı yayınlar da birkaç kişinin tekelindedir. Ayrıca, kadınlara radyo için röportaj yapma görevi de verilmez. Ana haberler birkaç “büyük spiker” tarafından okunurken, Gülizar gibi kıdemsizler “Haberleri dinlediniz; şimdi oyun havaları” gibi cümleleri anons ederler. Nitekim, haber bültenleri DP ile ilgili haberlerin tekelindedir ve “deneyimli” erkek spikerlerce okunur (a.g.e.: 31). Ancak kadın spikerler protestolarından sonra röportaj yapma hakkını elde etmiştir. 1960 askeri darbesinden sonraysa radyoda çalışan kadınlar çok farklı yerlere röportaj yapmaya gönderilirler. Gülizar bu röportajlardan birini radyoda çalışan bir baş teknisyenle Ankara'daki bir tepedeki vericinin yanında yapar. Ertesi gün, gazetelerde şu soru sorulur: “Sabahın erken saatlerinde bu iki hanım bir kulenin tepesinde ne yapıyorlardı? ” (Gülizar, 1994: 105)

Bir parantez açmak gerekirse, Gülizar'ın kısa bir süre avukatlık yaptıktan sonra radyoya geri dönmesinin nedeni, davalardaki “aşırı duygusal tutumu”ndan dolayı avukat olamayacağını anlamasıdır. Öte yandan, haber spikeri olmak da kadınların “duygusallığını” bastırmasını gerekli kılar. Haberleri insanlara anons eden beden ve sesin “aklın” temsilcisi olarak “tarafsız” olması gerektiği iddiası aslında zaman zaman kadınları “yüksek politika” haberlerinin yayınından alıkoyma bahanelerinden biri olarak öne sürülmüştür (Young, 1987: 57 – 76). Gülizar da Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Arslan'ın idamlarını TV'de anons ederken “duygusallığını paranteze almak” zorunda kaldığını söyler (Gülizar, 1994: 217).

“Hükümetin borazanı” olarak kabul edilen radyo özellikle de yetersiz teknik kapasitesi nedeniyle çalışanlarına sınırlı bir özerklik imkanı sağlamıştır. Haber bültenlerini bisikletli bir memur Anadolu Ajansı'ndan radyo istasyonuna getirir. Bu memur geç kaldığıdaysa spikerler yayında gerçekleşen boşlukları doldurmak

zorunda kalırlar. Dahası, spikerlerden meclis bültenlerinin metinlerini eksiksiz okumaları beklenirken aslında bu bültenler yazım hataları ve boşluklarla doludur (Gülizar, 1994: 36). Ancak darbeden sonra, askeri rejim bu eksiklikleri olabildiğince azaltmaya çalışmıştır; çünkü spikerlerin boşlukları kendi insiyatifleriyle doldurmaları hoş karşılanmaz (a.g.e.: 115). Ancak boşluklar yine oluşmuş ve spikerler de bu boşlukları doldurmuştur. Bir keresinde, Başbakan İnönü'nün konuşmasının yazılı olduğu metnin bir sayfasının kaybolmasından dolayı Gülizar radyoda İnönü adına konuşarak aradaki boşluğu İnönü'nün kabul edeceğine inandığı şekilde doldurmuştur (a.g.e.: 139).

Gülizar'ın radyo spikeri olarak failliğini (*agency*) ortaya koyduğu anılardan biri de 1960 darbesinden sonra Gülizar'la Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel arasında askerlerin spikerlere doğrulttuğu silahlarının gölgesindeki radyo istasyonunda geçer. Gülizar canlı yayın başladığında Gürsel'in konuşmasını keser ve şöyle der: “Spiker iki kelimeyle Cumhurbaşkanını bile susturabilen insandır. O iki kelime mikrofonu açıyorum demekten ibarettir. (a.g.e.: 93).” Öte yandan şunu da itiraf eder; askeri darbeden sonra Demokrat Parti'ye destekleriyle bilinen spikerleri radyodan elemek için yapılmış sınavı geçemeseydi bu kez susturulan kendisi olacaktır (a.g.e.: 97).

Yayıncılık sektöründe çalışmak kadınlara ev dışında önemli hareketlilik ve faillik (*agency*) fırsatları sağlar. Öte yandan, iş yaşamındaki günlük pratikler geleneksel cinsiyet kalıplarının yeniden üretilmesinde de rol oynar. “Kadınların yardıma muhtaç kurban”lar olarak temsilini örnekleyen bir anıda Gülizar'ın radyo istasyonunda gece nöbeti tutma isteği “genç bir kadını gece yarısı istasyonda yalnız bırakmak erkeklige yakışmaz” bahanesiyle reddedilmiş; ancak Gülizar çok korkmasına karşın gece nöbetine kalmıştır. Benzer bir şekilde geleneksel kadınlık rollerinin yeniden üretimini Gülizar'ın TRT'de hem kadın hem de erkek iş arkadaşları tarafından “abla” olarak çağrılmasında da görebiliriz. Öte yandan Gülizar genç iş arkadaşlarını yönetimin haksız müdahalelerinden korumak ve onlara işi öğretmek üzere bu rolü severek benimsemiştir (Gülizar, 1995: 71).

Yayıncılık sektöründe çalışmanın gerekleri kadınların oynaması beklenen geleneksel rollerin sınırlarını da zorlar. Zaman zaman Gülizar'a verilen görevler geceyi erkek bir şoförle yolda geçirmesine ya da bir röportaj yapmaya giderken bir subayla dağbaşıda kahvaltı etmesine neden olmuştur. “Ev”in zincirleri dışında kendisini daha özgür hissetmesine karşın bu sorumlulukları yerine getirirken kendisini güvensiz hissettiğini de itiraf eder Gülizar. Nitekim, aynı subayın akşam

yemeğini de birlikte yeme teklifini “oğlunun onu yemeğe eve beklediğini” söyleyerek reddeder (Gülizar, 1994: 167). Ayrıca, yayıncılık sektöründe çalışmak kadınlara cinsiyet eşitsizliğini yayınlarda dile getirme fırsatı da verir. Örneğin, Gülizar Ankara’nın çeşitli köylerinde radyo için röportaj yapmakla görevlendirildiğinde, bu köylerdeki kadınlarla röportaj yaparak “başlık parası” gibi konulara odaklanmayı tercih edecektir (a.g.e.: 204).

TRT Haber Dairesi kurulduğunda, yeterli sayıda personeli olmadığı gibi bu dairedeki kadınların sayısı da yok denecek kadar azdır. Dairenin kadın çalışanları Haber Dairesi Müdürü’nün sekreteri ile kuruluşundan bir buçuk ay sonra Haber Dairesi’ne geçen Gülizar’dır. Bir süre sonra, başka bir kadın muhabir de Haber Dairesi’nde görevlendirilir. Gülizar’ın deyişiyle Haber Dairesi’nde çalışan kadınlara erkek iş arkadaşları “prenseler” gibi davranmaktadır ve Gülizar iş ortamını da “samimi ve sıcak bir ortam” olarak tanımlar. Ne yazık ki, “egemenlikleri” Haber Dairesi’ne başka kadın spikerlerin atanmasıyla son bulur.

Kadın spikerler ilk olarak 1970’de gece haberleri bültenlerinde ekrana çıkarlar. Gülizar ilk ekran deneyiminden önce ne giyeceğini ve nasıl makyaj yapacağını bilmediği için kendini tedirgin hisseder. Koyu renk elbiseler giyip koyu tonlarda bir makyaj yapmayı tercih eder; çünkü, haberlerin “ciddiyetini” pekiştirmek ister. Ancak eve gidip kendini ekranda izlediğinde görünüşünü hiç beğenmez. Koyu renkler içinde ve aşırı ciddi bir yüz ifadesiyle 80’lerindeki yaşlı bir kadına benzediğini düşünür (Gülizar, 1995: 57). Ancak, izleyicinin gözünde görünüşünün “kadınlığını” paranteze alacak kadar “ciddi” olmadığını da fark edecektir. İlk ekrana çıkışından sonra, izleyicilerden birinden bir telefon alır ve telefondaki ses şöyle der: “Gözlerinizin ne kadar çekici olduğunu bildiğiniz için televizyonda bize bir kere bile doğrudan bakmadınız (a.g.e.: 57).”

Kadın spikerlerin “kadınsılığının” televizyon haberlerinde sergilenmesi bağlamında, TRT Genel Müdürü İsmail Cem’le Gülizar arasında ilginç bir diyalog geçer. Cem Gülizar’la ilk karşılaşmasında ona “Siz televizyonda haberleri okurken kendimi güzel bir resim izliyormuş gibi hissediyorum” der. Bu sözler, tabii ki, Gülizar’ı şaşırır; çünkü, ekranda olduğundan “daha yaşlı ve çirkin” gözüktüğüne emindir. Cem “Ben görünüşünüzle ilgilenmiyorum. Televizyonda son derece başarılı bir Türk kadını görüyorum. Çirkin görünebilirsiniz; fakat başarınız bütün olumsuzlukları yok ediyor” diyerek Gülizar’ın televizyondaki görüntüsü hakkındaki kaygılarının üstesinden gelmesine yardım etmeye çalışır (a.g.e.: 88). Cem’in

Gülizar'ın ekrandaki görüntüsü hakkındaki cümlelerinin altında ideal Türk kadınının "kamusal alanda görünürlüğe sahip, kendini geliştirmiş başarılı bir birey" olarak imajı yatmaktadır, diyebiliriz. Ancak, öte yandan kadınların bedenlerine hapsedilmesi nedeniyle bu imajda önemli çatlaklar vardır. Cumhuriyet ideolojisi kadınlara kamusal alana katılırken "kadınsılıklarını" paranteze almalarını şart koşarken zaman zaman da kadınların kamusal alandan dışlanmasını vücutlarını görünmez kılamamalarını bahane göstererek meşrulaştırmıştır. Gülizar ve diğer spikerler Cumhuriyetçi söylemde kadınların kamusal görünürlüğü hakkındaki bu çelişkiyle Gülizar'da "başarılı Türk kadını" imajını bulan aynı İsmail Cem tarafından kısa bir süre sonra ekranda haber okumaları yasaklanınca karşılaşılır. Cem'in bu kararını televizyon spikerlerine açıklamak için düzenlediği toplantıda Gülizar kadınların görünürlüğüne yasak getiren bu karara "yasağın neden erkek spikerleri değil de sadece kadınları kapsadığını" sorarak karşı çıkar (a.g.e.: 90). Bu yasağın hükümetin İslamcı ortağı Milli Selamet Partisi tarafından konulduğunu düşünürken aslında haksızdır. Aksine kararı veren İsmail Cem ve danışmanı Mehmet Barlas'tır ve gerekçeleri de şudur: Bütün dünyadaki televizyon kanalları erkek haber spikerlerini tercih etmektedir. Dahası, kadınlar ekranda fazla süslü gözüktüklerinden izleyiciler haberler yerine kadın spikerlerin bedenlerine odaklanmaktadır (a.g.e.: 90).

Günaydın gazetesindeki makalelerinden birinde Mehmet Barlas bu kararlarının arkasında çeşitli sebepler olduğunu açıklar: Öncelikle ekranda bir haber spikeri enflasyonu vardır. Haberler Batı'da olduğu gibi en ikna edici program olmalı ve haberlerin görüntüsü istikrarlı olmalıdır. İkinci nedense şudur: İzleyiciler haberlerdeki kadın spikerlerin kıyafetleri ve makyajıyla haberlerden daha çok ilgilenmektedir. Amaçlarıysa kadın spikerleri röportajlara göndermektir. Yani kadınlar aktif muhabirler olarak yine TV'de rol alacaklardır (a.g.e.: 102). Bu iddialar Gülizar'a göre erkek spikerlerin de ekrana çıkmadan önce kadınlarla aynı makyajı yaptıkları gerçeğini göz ardı eder. Gülizar "kıyafetimize gelince siyah beyaz ekranda bunun etkisi ne olabilir ki" diyerek itirazını sürdürür. Üstelik bu yasak Cumhuriyet'in ellinci yıl dönümüne yakışmamaktadır. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk Cem'den bu kararı geri almasını isteyene dek Gülizar radyoda haber okumayı reddeder ve deyim yerindeyse "greve gider" (a.g.e.: 91).

Gülizar bu yasağın kaldırılmasını "kadınların, kamunun ve basının zaferi" olarak tanımlar. Pek çok kadın örgütü, gazete ve dergi kadınların ekrandan bu şekilde dışlanmasına karşı çıkmıştır. Bu yasak hakkında yine *Günaydın* gazetesi'nde

yayınlanan karikatürlerden biri Gülizar'ı bıyık takıp kendini "erkek" gibi gösterirken resmeder. Karikatürün altında şunlar yazmaktadır:

Dün gece TV'de haberleri okuyan babacan tavırlı ve tok sesli spiker, dudağının üzerine konan bir sineği eliyle kovmaya çalışırken çok enteresan bir durum meydana gelmiştir. Elinin çarpması sonunda masanın üzerine bıyığını düşüren spiker, derhal [bıyığı] kaptığı gibi dudağının üzerine yapıştırıp haberleri okumaya devam etmişse de yaptığı dümen çakılmıştır. Durumu fark eden uyanık TV ilgileri bu spikeri kontrolden geçirince bunun haber okuması yasaklanan hanım spikerlerden Jülide Gülizar olduğunu görmüş ve hayretler içinde kalmışlardır. Suçüstü yakalanan Gülizar "hangi akla hizmet ediyorsa hanım spikerlerin haber okumalarını istemiyorlar, ben de erkek dümeniyle durumu idare edecektim, ama bir sineğin kurbanı oldum," demiştir. TRT Genel Müdürü İsmail Cem, bu gibi "yumurtalı vaziyetlerin tekrar meydana gelmemesi için her spikerin ekrana çıkmadan önce bıyıklarının çekileceğini ve bir sünnetçi tarafından kontrol edileceğini" açıklamıştır (a.g.e.: 101).

Şaban Karataş TRT Genel Müdürü olunca Gülizar'ı televizyon haber spikerliğinden alarak radyoda spiker olarak görevlendirecektir. Bu kez sebep Gülizar'ın solcu örgütlere olan desteğidir. Gülizar radyoda haber spikeri olarak çalışmayı kabul eder ve "greve gitmez." Ancak Karataş kararından vazgeçtiğinde ekrana bir daha haber spikeri olarak dönmeyecektir. Haber Dairesi'nde tekrar çalışması teklif edildiğinde bunu da reddeder. TRT Eğitim Dairesi için *Bir Konu Bir Konuk* adlı popüler bir tartışma programı yapmaya başlar. Gülizar bu kararını şöyle açıklar:

İkisi aynı şey değil. İsmail Cem bizi ekrandan kadın olduğumuz için almıştı. Ben ona ekran savaşı değil kadınlık savaşı açtım. Şaban Karataş cinsiyetim nedeniyle değil, düşüncelerim dolayısıyla böyle bir uygulama yaptı. Hiç umurumda değil. Elbette olabilir, Şaban Karataş benim spikerliğimi beğenmeyebilir. Ondan ille de beni beğenmesini isteyemem. Bu ayrımı onlar yarattı, ben sürdüreceğim (a.g.e.: 138).

Sonuç Yerine

Televizyon 20. yüzyılın ikinci yarısında neredeyse bütün dünyada en popüler kitle iletişim aracı olmuştur. Televizyonun bu popülerliği yoğun teorik ve siyasi tartışmaları doğurmuştur. Bu tartışmalara en büyük katkılardan birini medyanın kamuoyunu maniple eden bir araç olduğunu iddia eden Habermas

yapmıştır. Ancak Habermas kamuoyunu pasif bir nesne olarak görmekle eleştirilmiştir. Habermas'a yöneltilen bir diğer eleştiri de kamusal alan ve özel alan kavramlaştırmasında cinsiyet boyutuna gereken önemi vermemesidir. Günümüzde feminist araştırmacılar bir yandan yayıncılık aracılığıyla cinsel kimliklerin üretimine odaklanırken diğer yandan kadın izleyicilerin kitle iletişim araçları sayesinde "geleneksel cinsiyet kalıpları"na direnişinin ve yayıncılığa aktif katılımlarının altını çizerler. Öte yandan, yayıncılık sektöründe çalışan kadınların rollerine ilişkin çalışmaların sayısı son derece azdır. Ancak, kadınlar Türkiye de dahil dünyanın bir çok yerinde çalışanlar için "aile dostu bir sektör" olmamasına karşın yayıncılıkta kendilerini ifade etme olanağı bulmuştur. Ne var ki, kadınların radyoda ve TV'deki varlıkları seslerini ve bedenlerini cinsiyet kalıpları üzerine yürütülen mücadelenin alanlarından birine dönüştürmüştür. Kadınlar da yayıncılıktaki varlıkları aracılığıyla kendilerinden beklenen cinsel rolleri bir yandan yeniden üretirken bir yandan da bu rollere karşı mücadele etmiştir.

Türkiye'de kitle iletişiminin gelişimine dair tarihsel anlatılar TRT'yi devlet kontrolü altındaki hiyerarşik bir örgüt olarak sunar ve genellikle "devletin borazanı" olarak görülen TRT'nin yüksek siyasetle ilişkisine odaklanır. Bu çalışmalar hem yayıncılığın gelişimindeki cinsiyet boyutunu hem de TRT çalışanlarının eyleyciliğini göz ardı eder. TRT'de çalışmış kişilerin anılarıysa bize yayıncılığın gündelik siyasetinde TRT çalışanlarının ne kadar sınırlı olsa da zaman zaman devlet ideolojisinden bağımsız hareket etme olanağı bulduğunu göstermektedir. Bu kişiler devletin kamusal sesi ve görünürlüğündeki boşlukları doldurmuşlardır. Cinsiyet boyutu bağlamındaysa, yayıncılık sektöründeki gündelik pratikler bir yandan kadınları "kadınsılıklarına" hapsederken kadınlara kendilerini kamuda kanıtlamaları için önemli mobilite ve özgürlük imkanları sağlamıştır. Cinsiyet ve yayıncılık sektörü arasındaki bu ilişkide kadınları "bedenlerini görünmez kılarak" kamusal alana davet eden Cumhuriyetçi ideoloji ve pratiklerin "kadınların kamusal görünürlüğüne" dair kendi içinde çatışmalı söyleminin etkisi de göz ardı edilmemelidir.

Bu çalışma yayıncılık sektöründe "kadınsı" rollerin yeniden üretilmesi ve bu roller üzerine yürütülen mücadeleyi Jülide Gülizar'ın TRT anıları ekseninde değerlendirmeye çalışmıştır. Çalışmanın özellikle Gülizar'ın bir haber spikeri olarak deneyimlerine odaklanmam sebepsiz değildi; çünkü, haberler genellikle kadınların hem profesyonel hem de sembolik olarak yeterince temsil edilmediği bir alandır.

Gülizar Cumhuriyetçi politikaların özellikle daha alt sınıflardan kadınlara sunduğu eğitim ve iş olanaklarının ilerici potansiyelini kullanarak kendini kendi seçtiği bir isim altında popüler bir kamusal figür haline getirmiştir. Kendisini Cumhuriyetçi ideallerle tanımlamasına rağmen anıları bu ideallerdeki kırılmalara işaret eder. Öte yandan Cumhuriyetçi ideolojinin basit bir aktarım aracı da olmamış; fakat erkek egemen olan bir sektörde kendine bir kadın olarak yer açmak üzere deyim yerindeyse bir “kadınlık savaşı” vermiştir.

Kaynakça

- Akşit, E. E. (2005). *Kızların Sessizliği: Kız Enstitülerinin Uzun Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Cankaya, Ö. (2003). *Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi: TRT 1927 – 2000*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Cox, B. (1999). How Gender Roles Affect Women Journalists in Arkansas Television Evening News. Master Tezi, University of Ozarks.
- Gülizar, J. (1994). *Haberler Bitti Şimdi Oyun Havaları*. Ankara: Ümit Yayıncılık, 1994.
- _____ (1995). *TRT Meydan Savaşı*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- _____ (2005). *Ah Baba Ah*. Ankara: Sinemis Yayınları.
- _____ (2007). *Yaşam Sana Teşekkür Ederim*. Ankara: Sinemis Yayınları.
- Halper, D. (2001). *Invisible Stars: A Social History of Women in American Broadcasting*. Oxford: M. E. Sharpe.
- Lacey, K. (1996). *Feminine Frequencies: Gender, German Radio and the Public Sphere, 1923 – 1940*. Michigan: University of Michigan Press.
- Tan, A. (1985). *Mass Communication Theories and Society* New York: Wiley.
- van Zoonen, L. (1993). A Tyranny of Intimacy? Women, Femininity and Television. Peter Dahlgren and Colin Sparks (Der.). *Communication and Citizenship: Journalism and the Public Sphere* içinde. London: Routledge.
- Young, Iris. (1987). Impartiality and the Civic Public: Some Implications of Feminist Critique of Moral and Political Theory. Seyla Benhabib and Drucilla Cornell (Der.). *Feminism as Critique: On The Politics of Gender* içinde. Minneapolis: University of Minnesota Press.